

Також надає індивідуальні та групові консультації. Розвивальні заняття тренінги. Виступи на батьківських зборах.

Успіху у вихованні та навчанні дитини з особливими потребами залежить від грамотно організованого психолого-педагогічного супроводу дітей з боку всіх працівників садочка.

Весь процес навчання та виховання індивіда у розвитку має цілеспрямованість на те, щоб забезпечити інтеграцію в суспільство та її соціальну адаптацію більш успішною та благополучною.

Досвід свідчить, що організовано спеціально корекційний освітній процес та співпраця всіх фахівців з дітьми з особливими потребами. Стикаються з труднощами, але вони їх долають у спілкуванні, навчанні та поведінці, дає позитивні результати.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу для дітей з особливими потребами (вступ в інклюзію) / укладач Н. Клочко. – Львів, 2013. – 31 с.
2. Аксенова Л. Социально-педагогическая помощь лицам с ограниченными возможностями / Л. Аксенова, Н. Назарова // Специальная педагогика. – М., 2001. – С. 196.
3. Дімітрис Аргіропоулос, Салацька А.П., Тарнавська Н.П., Катинська І.І. Організація інклюзивної освіти в дошкільному навчальному закладі: Навчально – методичний посібник для науково – педагогічних працівників, студентів вищих навчальних закладів / Дімітрис Аргіропоулос, А.П. Салацька, Н.П. Тарнавська, І.І. Катинська – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 208 с., іл.
4. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод.посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук, К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с.

Суворова А.Ю.

аспірант,

*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ВИХОВАТЕЛЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОЦЕСУ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наразі Україна перебуває на порозі фундаментальних змін в усіх сферах життя її суспільства, що диктовані зовнішньополітичним пріоритетом України – Угодою про асоціацію з Європейським Союзом. Євроінтеграційні процеси, які стали ознакою сучасного життя в Україні, зумовили потребу запровадити поняття гендеру в практичних перетвореннях. Гендер міцно увійшов у науковий, політичний, соціальний, освітньо-виховний простір і став «необхідним конструктором реальних практичних перетворень у суспільних відносинах, складовим базовим компонентом яких є статус жінки та чоловіка» [1, с. 11].

Для подальшої побудови егалітарного суспільства необхідна перебудова світогляду сучасного українця, відходження від усталених стереотипів «типово жіночого» та «типово чоловічого», тобто націлений рух до гендерної деполяризації в думках кожної особистості.

Значне місце у трансформації існуючої системи гендерних відносин, формуванні егалітарної свідомості молодого покоління належать освіті. Саме освіта як один із найважливіших соціальних інститутів, що виконують функції передачі та поширення знань, умінь, цінностей і норм від одного покоління до іншого через інтеграцію гендерних підходів у навчальний процес, спроможна закласти основи для становлення суспільної гендерної культури, – наголошує директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти К. Лемківський [5].

Доцільною опорою для побудови гендерної освіти в Україні варто вважати фундаментальні дослідження феномену «гендер» та дотичних дефініцій таких науковців, як: Ш. Берн, С. Бовуар, С. Бем, Т. Бендас, О. Вороніна, І. Грабська, О. Здравомислова, М. Кімел, Ю. Гусева, О. Ключко, Л. Шалаева, І. Кльоцина, Л. Малес, В. Абраменкова, А. Волович, Н. Смелзера, О. Ярська-Смирнова та ін.

В останнє десятиліття відбулися зрушення в реалізації гендерного підходу до виховання дітей різної статі, та основної проблеми це не усунуло: недостатня укомплектованість штату закладів освіти висококваліфікованими спеціалістами з демократичним світоглядом, позбавлених патріархальних упереджень і готових до виховання дітей без насадження усталених гендерних стереотипів.

Індивід засвоює певні правила поведінки та установки, які суспільство вважає відповідними до їхніх гендерних ролей у процесі *гендерної соціалізації* – процесу, в якому індивід вбирає в себе гендерні ідеали, гендерні ролі і гендерно-різні моделі поведінки, засвоєння соціальної ролі, визначеної для неї суспільством відповідно до її статі [4].

Механізмом засвоєння індивідом гендерної ролі є диференційне наслідування як процес соціалізації, в ході якого особистість вибирає рольові моделі поведінки у відповідності з загальноприйнятими нормами групи, до якої вона належить, і починає наслідувати їм. Механізм ідентифікації забезпечує передачу досвіду опосередковано через особистий приклад і наслідування. Усвідомлення і переживання своєї позиції «Я» по відношенню до певних еталонів статі називається *гендерною ідентичністю*. Головним механізмом формування гендерної ідентичності є *ідентифікація* [2, с. 354].

Первинна гендерна соціалізація припадає на період дошкілля, відтак дошкільний вік доцільно вважати фундаментом для процесу ідентифікації себе як представника тієї чи іншої статі. Заклад дошкільної освіти є впливовим інститутом гендерної соціалізації і разом з сім'єю, як соціальним інститутом, здійснює гендерне виховання підростаючої особистості.

Дошкільний навчальний заклад, як соціальний інститут, продовжує відтворювати стандарти традиційної культури у питаннях жіночності і мужності, сприяти формуванню стереотипів самосприйняття і самооцінки особистості дошкільника за статевою ознакою, що, у свою чергу, нівелює прояви індивідуальності вихованців у виборі подальшого життєвого самовизначення [3]. Таким чином виникає необхідність своєрідної перебудови

системи освіти, подолання «старої школи» і виокремлення нових гендерних підходів до роботи з дітьми дошкільного віку, націлених не на відповідність визначених стереотипами суспільства гендерним ролям, а на безболісність процесу гендерної ідентифікації дитини, де в гармонії співіснуватиме «стать» і «гендер».

Варто зауважити, що гендерна ідентифікація, як процес переймання та ототожнення із взірцем гендерної поведінки – вимагає, насамперед, щоб дорослі в оточенні дитини розуміли необхідність виховання без насадження статево-типізованих стереотипів. Отже, виникає необхідність «просвіти» та формування гендерної культури педагогічних кадрів з питань гендерного виховання дітей дошкільного віку.

Гендерне виховання дітей дошкільного віку передбачає, перш за все, – високий рівень гендерної культури вихователя. Реконструкція традиційних культурних обмежень у розвитку особистості дошкільника залежить від вміння вихователя створити умови, підібрати методи та прийоми для розкриття здібностей дівчаток і хлопчиків в процесі педагогічної взаємодії.

Цінностями гендерної культури педагога є:

- усвідомлення абсолютної цінності прав чоловіків і жінок, свободи особи;
- усвідомлення себе як особистості, здатної впливати на гендерну ситуацію в державі;
- активна позиція щодо потреби участі в гендерних перетвореннях;
- критичне сприйняття соціально-політичної інформації;
- розуміння рівноправної участі обох статей у політичному житті;
- лояльне і водночас вимогливе ставлення до обох статей;
- готовність відповідати за власні рішення та їхні наслідки;
- почуття власного достоїнства, толерантність, плюралізм, здатність до компромісу.

Такий педагог внесе *рівноправність у виховний процес, що передбачає:*

- однакові педагогічні вимоги, тон і зміст звертання до хлопчиків і дівчаток;
- статево нейтральні вимоги до дотримання правил культурної поведінки, уникнення нав'язування стереотипів на зразок: «хлопчикам (дівчаткам) не личить...» тощо;
- орієнтацію на індивідуальний розвиток дитини, її здібності, уподобання, можливості оволодіння універсальними вміннями та навичками незалежно від статі;
- заохочення дітей до спільних занять, ігор, видів діяльності, уникнення статевого сепаратизму у спілкуванні;
- однаковий доступ та заохочення дітей до користування різними іграшками, спортивним інвентарем, приладдям;
- обговорення з дітьми проблем стосунків статей, наголошення на їхній рівності та взаємозамінності в сім'ї та суспільстві;

- привернення уваги вихованців до реклами, дитячих часописів, ілюстрованих матеріалів, які нав'язують традиційні стереотипи, статеві ролі чоловіків та жінок;
- демонстрування вихователями андрогінних рис, уникнення статево типізованих моделей поведінки [6].

Отже, гендерна соціалізація дитини дошкільного віку відбувається переважно в межах двох соціальних інститутів – сім'ї та закладу дошкільної освіти. Якщо батьки мають право здійснювати гендерне виховання на інтуїтивному рівні, то педагогічні працівники повинні бути компетентними в механізмах впровадження гендерного компоненту в освіту. Ключова роль серед агентів гендерної соціалізації відводиться дитячим освітнім закладам, як ланці, яка має можливість здійснювати виховання вільне від гендерних стереотипів.

Список використаних джерел:

1. Мельник Т. Гендер як наука та навчальна дисципліна / Т. Мельник // Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник [вид. 2-ге, випр. та допов.] / В. В. Москаленко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.
3. Савченко М. Модель гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку / М. Савченко // Щомісячний науково-педагогічний журнал «Молодь і ринок» – Дрогобич: ПФ «Швидкодрук», 2014. – Вип. 11. – С. 118-127.
4. Якименко Л. Ю. Дівчатка і хлопчики в колективі: Вплив дитячого колективу на формування статево-рольової поведінки молодшого дошкільника: навч.-метод. посібник до Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Л. Ю. Якименко, В. О. Луценко. – К.: Наш час; Х.: Ранок, 2010. – 95 с.
5. Гендерна педагогіка – нова освітня технологія [Електронний ресурс] / О. Цокур, І. Іванова – 2007. Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/method/upbring/1657/>.
6. Гендерний аспект у вихованні дошкільників [Електронний ресурс] – 2014. Режим доступу: <http://korsundruzhba.ck.ua/batkivska-storinka/spetsialisty-radiat/pedahohichna-sluzhba/220-hendernyi-aspekt-u-vykhovanni-doshkilnykiv>.